

Kinema, kinematografická a projekční společnost s r. o. (1913–1954)

Kinema, kinematografická a projekční společnost s r. o. vznikla na základě společenské smlouvy uzavřené v Praze dne 6. června 1913. V obchodním rejstříku Krajského soudu obchodního v Praze byla zapsána 16. července 1913 pod spis. zn. Rg C IV–60. Předmětem jejího podnikání byla výroba, koupě, prodej a půjčování filmů, výroba kinematografických přístrojů a zařízení a obchod s nimi, zastupování výrobců a obchodníků v oboru kinematografie, zajišťování projekční reklamy, vydávání populárních i odborných listů a pořádání přednášek v oboru, zřizování filiálék v tuzemsku i zahraničí a získávání oprávnění k provozování biografů — zakládání, provozování a financování kin.¹⁾

Jednateli velkolepě koncipovaného podniku s kmenovým kapitálem pouhých 20 000 K²⁾ byli jmenováni poslanec a bývalý pražský starosta JUDr. Vladimír Srb, komerční rada, továrník a velkoobchodník František Josef Materna, továrník ing. Alois Duda a ředitel České banky v Královských Vinohradech Stanislav Kolářský. V listopadu roku 1915 byl proveden zápis v obchodním rejstříku o změně jednatelů společnosti: Alois Duda a Stanislav Kolářský byli nahrazeni

řediteli České banky Bohuslavem Rosenkrancem a Jiřím Součkem. V roce 1917 nahradil zemřelého JUDr. Vladimíra Srba továrník a komerční rada Rudolf Barta. Funkce jednatelů během existence společnosti zastávali ještě Jaroslav Bílý (tajemník v Praze-Bubenči), ing. Emanuel Hubička, ing. Jan Kubiček (majitel velkostatku v Lochkově), Antonín Malý (ředitel České banky v Praze), Ludvík Novotný (velkoobchodník v Praze), Josef Ponec (ředitel České banky v Praze), Josef Urban a Václav Váňa (ředitel České banky v Praze).³⁾

Kinema, spol. s r. o. měla sídlit v nové budově České banky ve Vodičkově ulici v Praze. Novostavba bankovního paláce však nebyla ještě dokončena, a tak nemohla společnost zahájit vlastní obchodní činnost. Zaměřila se proto na získání licence k provozování biografu a navázala kontakt s arch. Janem Kříženeckým, který vlastnil licenci k pořádání kinematografických představení v Praze II čp. 116 pod označením Louvre.⁴⁾ V lednu roku 1916 byla uzavřena smlouva o přenesení licence do místností České banky ve Vodičkově ulici (čp. 705 a 791),⁵⁾ ale teprve 6. prosince 1918 zde bylo otevřeno nové moderní kino s názvem Světozor a společnost Kinema začala fungovat

1) NFA, f. Kinema, spol. s r. o., 1913–1954, sign. I/a, inv. č. 1.

2) Největší kmenový podíl (7 000 K, v roce 1919 jej zvýšila na 70 000 Kč) vlastnila Česká banka v Praze, čímž jí připadl největší počet hlasů na valných hromadách společnosti.

3) NFA, f. Kinema, spol. s r. o., 1913–1954, sign. I/a, inv. č. 1.

4) Na Ferdinandově, dnes Národní třídě.

5) NFA, f. Kinema, spol. s r. o., 1913–1954, sign. KIN 1, inv. č. 5, s. 6. Protokol z valné hromady konané 13. 4. 1917. Smlouva Jana Kříženeckého se společností Kinema, spol. s r. o. je uložena v NFA, f. Licence kinematografické (sbírka jednotlivin) (1896–1995), přír. č. 15/3.

také jako půjčovna filmů. Vzhledem k vývoji situace v oblasti udělování kinematografických licencí, které se staly po rozpadu monarchie nástrojem politicky motivovaných změn struktury vlastníků a provozovatelů biografů (veřejné instituce byly upřednostněny před fyzickými osobami), získala Kinema licenci prostřednictvím Spolku pro péči a zdraví dělnictva Humanita. Prvním ředitelem kina se stal Jan Kříženecký, dramaturgem Jaroslav Horáček.⁶⁾

Společnost Kinema nakupovala filmy vyrobené společnostmi Praga-film, v níž byli finančně zainteresováni někteří představitelé České banky. Kinema se starala o jejich distribuci, premiéry se konaly většinou v kině Světozor. Po ukončení výrobní činnosti Praga-filmu v roce 1919 nakupovala Kinema filmy od společností Bratři Deglové, Lloyd, Nationalfilm, Dafa, Fox, Slaviafilm, Ufa, Elekta, Aktualita, Zdarfilm, Moldavia-Film, Paramount, Pathé a dalších. V roce 1919 byl navýšen kapitál společnosti na 200 000 Kč. V dubnu 1920 odkoupila Kinema Československou filmovou společnost a sama pak distribuovala filmy dovážené dříve do ČSR touto společností.⁷⁾

Oproti původním plánům Kinema nezačala vyrábět filmy a v roce 1925 nechala zanést změnu do obchodního rejstříku a vymazat z předmětu podnikání výrobu filmů. Nadále měla tedy mj. „provozovati koupi, prodej a půjčování filmů“. Zároveň bylo vzhledem k velkým hospodářským ztrátám odsouhlaseno snížení kmenového kapitálu na 21 600 Kč.⁸⁾ V roce 1928 byly veškeré vklady (tj. 21 600 Kč) převedeny na Českou (od r. 1940 Živnostenskou) banku, která se tak stala jediným majitelem kmenového kapitálu

a volila jednatele společnosti ze svých zástupců.⁹⁾ Jedinou faktickou výdělečnou činností firmy zůstalo od této doby provozování kina Světozor.

V únoru 1942 rozhodlo Českomoravské filmové ústředí, že společnost Kinema nemůže nadále provozovat biograf, neboť „jediným jejím společníkem je Živnostenská banka, tedy právní subjekt, u něhož hlavním předmětem jeho činnosti není provoz kinematografických podniků ani jakákoliv činnost ve filmovém oboru vůbec“.¹⁰⁾ O měsíc později byla Kinema přinucena převést správu kina Světozor (za okupace přejmenovaného na Kapitol) na Němce Wilhelma Ernsta, kterému bylo pronajato a postupně odprodáváno veškeré vnitřní vybavení biografu.

Na základě dekretu prezidenta republiky ze dne 11. srpna 1945 č. 50 Sb. přešel veškerý majetek společnosti Kinema do vlastnictví státu. Jednalo se v podstatě o zbytek vnitřního vybavení kina Světozor, jež bylo oficiálně převzato 7. listopadu 1945 na základě přijímacího protokolu.¹¹⁾ Dne 27. května 1947 podala Kinema Okresnímu soudu civilnímu pro vnitřní Prahu návrh na restituci a prohlášení neplatnosti smlouvy o koupi a pronájmu kina Světozor uzavřené s W. Ernstem a na vrácení ušlého zisku až do dne převzetí kina ministerstvem informací. Vycházela tak z dekretu prezidenta Beneše č. 5/1945 Sb. o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů.¹²⁾ Mezi oběma stranami byla nakonec 25. února 1948 uzavřena mimosoudní dohoda, v níž zástupci zestátněné kinematografie uznali fakt, že firma Kinema byla

6) Zdeněk Štábla, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896–1945*, sv. 2. Praha: ČSFÚ 1989, s. 70.

7) Z. Štábla, c. d., s. 102.

8) NFA, f. Kinema, spol. s r. o., 1913–1954, sign. KIN 1, inv. č. 5, s. 27–28. Protokol z valné hromady konané dne 9. 4. 1925.

9) NFA, f. Kinema, spol. s r. o., 1913–1954, sign. KIN 1, inv. č. 5. Protokoly z valných hromad.

10) NFA, f. Kinema, spol. s r. o., 1913–1954, sign. I/e, inv. č. 16.

11) NFA, f. Kinema, spol. s r. o., 1913–1954, sign. III/a, inv. č. 35, fol. 11.

12) Podle § 1 dekretu č. 5/1945 byly „jakékoliv majetkové převody a jakákoliv majetkově-právní jednání, at se týkaly majetku movitého či nemovitého, veřejného či soukromého, neplatné, pokud byly uzavřeny po 29. září 1938 pod tlakem okupace nebo národní, rasové nebo politické persekuce“.

nucena v roce 1942 pod tlakem okupace předat provoz kina Světozor (tehdy Kapitol) Němci W. Ernstovi. Naproti tomu Kinema uznala odevzdací povinnost vůči státu ohledně všech provozních prostředků Světozoru podle § 2 dekretu č. 50/45 Sb. a zavázala se ke zpětvzetí svého restitučního návrhu u okresního soudu, což následně také učinila. Majetkoprávní vypořádání ohledně předaných provozních prostředků mělo být provedeno později v rámci náhradového řízení.¹³⁾

Na mimořádné valné hromadě konané v listopadu 1949 bylo navrženo, aby společnost byla k 1. lednu 1949 zrušena a vstoupila do likvidace, neboť od 1. března 1942 nevykazovala jakoukoli výdělečnou činnost. Název likvidační firmy byl ustanoven „Kinema, kinematografická a projekční společnost s r. o. v likvidaci“ a likvidátory byli zvoleni JUDr. Otakar Vitovský a Josef Zdráhal.¹⁴⁾

Na konci roku 1949 nebyla likvidace firmy dosud provedena. Jelikož se objevilo podezření, že společnost stále provozuje činnost, byla na ni ministerstvem informací a osvěty uvalena národní správa podle dekretu prezidenta republiky č. 5/1945 Sb. Národním správcem byl jmenován Československý státní film, který byl zastupován JUDr. Karlem Myškou. Úkolem národního správce bylo urychleně provést likvidaci firmy.¹⁵⁾ Po smrti JUDr. Myšky byl likvidací pověřen JUDr. Václav Šefrna. Vzhledem ke zdlouhavému vyřizování majetkových záležitostí se likvidace společnosti protáhla na několik let a podle dochovaných archivních materiálů nelze přesně stanovit, kdy byla likvidace dokončena. Posledním dokumentem je zrušení běžného účtu společnosti Kinema a převedení zůstatku (1061 Kčs) na účet Československého státního filmu z roku 1954.¹⁶⁾

Rozsah archivního fondu společnosti Kinema, spol. s r. o. není příliš velký, jedná se o dva kartony (0,24 bm), které však obsahují řadu z hlediska historie firmy významných dokumentů. Poměrně podrobná dokumentace se týká zejména založení společnosti a změn učiněných v obchodním rejstříku, hospodářských a finančních záležitostí, národních správy a likvidace. Součástí fondu jsou také dvě úřední knihy, a sice kniha protokolů z valných hromad konaných v letech 1915–1949 a hlavní účetní kniha obsahující podrobné účty z let 1940–1949. Bohužel velice skromně jsou dochovány materiály z 20. a 30. let, které se omezují v podstatě jen na záležitosti valných hromad. Největší část archivního fondu představují dokumenty vzniklé ve 40. letech 20. století, které se týkají především daní, účetnictví a likvidace společnosti.¹⁷⁾

Písemnosti uložené ve fondu Kinema, spol. s r. o. (1913–1954) dovoluují nahlédnout do podnikatelských aktivit jedné z prvních filmových půjčoven, jejíž velkorysé plány ztroskotaly jak na přístupu samotných podnikatelů, tak i vlivem historických okolností. Zcela zásadní zlom v tomto ohledu představovalo období okupace, které přineslo násilné změny v řízení tehdejších filmových společností i vedení jednotlivých provozů a postupnou likvidaci stávající struktury české kinematografie. Dalším významným mezníkem se stal rok 1945, kdy přešla celá oblast filmu do státních rukou a soukromé podnikání v tomto oboru zaniklo.

Lucie Tichá

13) Tamtéž, fol. 47–59.

14) NFA, f. Kinema, spol. s r. o., 1913–1954, sign. KIN 1, inv. č. 5, s. 80.

15) NFA, f. Kinema, spol. s r. o., 1913–1954, sign. III/b, inv. č. 36, fol. 10.

16) NFA, f. Kinema, spol. s r. o., 1913–1954, sign. III/e, inv. č. 45, fol. 5.

17) Viz Martina Beranová – Radka Tibitanzlová, *Kinema, spol. s r. o. (1913–1954)*, Inventář. Praha: NFA 2005.